

6. **Кандаурова Т.Н.** Модели развития военных поселений в России в XIX веке: общее и особенное // Документ. Архив. История. Современность. Вып. 2. — Екатеринбург, 2002. — С. 99 – 116
7. **Кецко Е.Ю.** Историко-градостроительный анализ развития г.Кировограда // Электронный ресурс: <http://library.kr.ua/elib/ketsko/kirovohrad.html>
8. **Кириченко Ев. И.** Русская архитектура 1830—1910-х годов. — М.: Искусство, 1978. — 400 с.
9. **Кириченко Ел.** Репрезентация государственности и её отражение в историко-культурном пространстве Елисаветграда: середина XVIII – начало XX вв. // Образы и символы власти в русском искусстве: история и современность. Мат-лы междунар. научн. конф. 16 – 17 октября 2008 г. — Киров: Изд-во ВятГГУ, 2009. — с. 74 - 83
10. **Мельник Н.В.** Архітектура комплексів громадсько-житлової забудови міст Півдня України кінця XVIII – початку XX ст. Автореферат дисертації канд. мист-ва. — Львів, 2007. — 22 с.
11. **Нащокина М.** Античное наследие в архитектуре позднего русского классицизма // Русский классицизм второй половины XVIII – начала XIX века / под ред. Г.Г.Поспелова. — М.: Изобразительное искусство, 1994. — 336 с. — С. 184 – 193
12. **Овсійчук В.** Класицизм і романтизм в українському мистецтві. — К.: Дніпро, 2001. — 446 с.

УДК 78.03:78.071

О. С. Козачук

А. В. ЄДЛІЧКА ТА УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА КУЛЬТУРА

Стаття посвячена пам'яті чеського музиканта А. В. Едлички, творческа діяльність которого на протяженні більше чотирьох десятиліть була тесно зв'язана с Україною.

Ключевые слова: А.В. Едличка, творческа діяльність, український фольклор,

The article is dedicated to the memory A.V.Edlichki Czech musician whose creative work for more than four decades has been closely connected with Ukraine.

Keywords: A. Edlichka, creative activity, Ukrainian folklore

З Полтавщиною пов'язане життя і творчість багатьох видатних митців України. Це і бандурист дивовижного хисту Григорій Любисток (за указом імператриці Єлисавети йому, солістові Придворної капели, було присвоєно дворянський титул й полковницький чин), і легендарна співачка Маруся Чурай, і фольклористи Осип і Федір Бодянські, й засновник української класичної музики М. Лисенко...

Яскраву квітку у барвистий вінок української музичної культури додали брати Венцеслав і Алоїз Єдлички. Австрійські піддані, чехи за походженням, вони належать до українських композиторів долисенківського періоду. У творчості їх надихала любов до українського народу та його музичної культури.

Народилися брати Єдлички в місті Куклені (нині м. Градець-Кралове). Обидва навчалися у Празькій консерваторії. Старший, Венцеслав (1817 – 1880) – педагог, громадський діяч, композитор (автор струнного квартету за мотивами опери Дж. Мейсербера «Пророк») деякий час він жив у Петербурзі, а з 1844 року – в Україні.

У 1845 р. Венцеслав Єдличка навчав музиці дітей поміщика Аркадія Родзянка у його маєтку в с. Веселий Поділ на Хорольщині. Саме тут в липні відбулася його знаменна зустріч з Тарасом Григоровичем Шевченком. Цікаве припущення щодо знайомства Т. Шевченка з В. Єдличкою висловив видатний учений-шевченкознавець, професор П. Зайцев: «Можливо, що до Родзянків завело його бажання познайомитися з ... Єдличкою, що був особисто знайомий із Шафариком і Ганкою, знав історію Чехії й був для Шевченка єдиною особою, що могла

дати йому чи якісь поради чи зробити критичні зауваги з приводу «Єретика» («Івана Гуса»). Цей твір саме тоді вийшов з друку, був написаний під враженням нової праці про Гуса молодим московським ученим С. Палаузовим». Дослідники вважають, що розповіді Венцеслава Єдлічки згодилися поетові у роботі над літературним твором.

З 1848 по 1879 рік В. Єдлічка викладав у Полтавському інституті шляхетних дівчат, заснованому за матеріальної підтримки полтавського генерал-губернатора, князя М. Г. Репніна та його дружини, княгині В. О. Репніної (доньки міністра народної освіти, графа О. К. Розумовського, онуки гетьмана Кирила Розумовського, племінниці А.К. Розумовського).

У навчальному закладі В. Єдлічка обіймав посаду головного викладача музики. В його характеристиці за 1871 рік рада інституту відзначила, що він *«принес несомненную пользу заведению воспитанием очень хороших пианистов»*. Серед його приватних учнів був М. Старицький, пізніше відомий український письменник, театральний і культурно-громадський діяч.

Більш яскравою та різнобічною була творча діяльність молодшого брата В. Єдлічки – Алоїза (1821 – 1894) – композитора, фольклориста, піаніста, хорового диригента, видавця і педагога. Він закінчив Празьку консерваторію по класу італійського співака, педагога з вокалу і композитора Гордіджані Джованні Батіста (1795 – 1871) та Діоніса Вебера, відомого чеського композитора, фольклориста, музичного діяча. Був почесним членом Галицького музичного товариства, де здобув звання вчителя співу та музики. У Великій Енциклопедії під редакцією С. Южакова додатково зазначено, що музичну освіту А. Єдлічка *«отримав за кордоном під керівництвом Ф. Ліста»*.

1848 року чеського музиканта запросили до Полтавського інституту шляхетних дівчат старшим викладачем співу та гри на фортепіано. До Полтави він приїхав зі Львова. В інститут подав *«аттестат Прагской консерватории, аттестат на звание учителя пения при Музыкальном обществе в Лемберге, диплом почетного члена Музыкального общества в Лемберге»*. В цьому місті музикант провів усе життя, викладаючи протягом 46-ти років у жіночих навчальних закладах та приватних пансіонах. Брав активну участь у громадському і культурно-освітньому житті: працював органістом у німецькій лютеранській церкві, очолював польсько-чеський хор, а із започаткуванням діяльності Музичного гуртка (1889) А. Єдлічку запросили на посаду керівника хору та вокального відділу.

Плідна і багатогранна праця чеського музиканта була добре відома далеко за межами Полтавського краю і здобула визнання провідних діячів вітчизняної музичної культури. Микола Григорович Рубінштейн неодноразово запрошував Алоїза Єдлічку обійняти посаду професора Московської консерваторії.

В 1859 – 1860 роках у Полтаві великого резонансу набуває відкриття Першої жіночої гімназії. З метою матеріальної підтримки майбутнього навчального закладу в губернському місті проводилися численні благодійні заходи: вистави, аматорські вечори, публічні лекції. А. Єдлічка віддав 10 примірників свого видання *«Собрание малороссийских песен»* для проведення *«лотереї-алеґрії»*. Він також був серед тих полтавських викладачів, які запропонували *«труд свой безмездно на семь лет»*, тобто безкоштовну працю на повний перший курс навчання у гімназії.

«Полтава справедливо може пишатися своєю гімназією, яка визвана до життя лише свідомістю користі громадської і створюється не на багаті пожертви заможних громадян, а по великодушній жертвовності трудників, які приносять увесь свій капітал – знання і час», – з гордістю сповіщав своїх читачів у лютому 1862 р. перший український громадсько-політичний і літературно-мистецький щомісячник *«Основа»* про благородну діяльність викладачів-ентузіастів у справі поширення народної освіти.

Полтавський інститут шляхетних дівчат, у якому Алоїз Єдлічка працював усе своє життя, відзначався високим рівнем викладацького складу. У 20-х роках тут працювали російський поет В. Капніст, декабрист М. Новиков. У 40-70-х роках поряд із чеськими музикантами вчили й формували таланти вихованок інституту визначні громадські діячі і представники української культури. Серед них – один із перших дослідників українського фольклору М. А. Цертелєв, український поет П. П. Гулак-Артемівський (дядько С. С.

Гулака-Артемівського – автора першої української лірико-комічної опери «Запорожець за Дунаєм»), перший біограф І. П. Котляревського С. П. Стеблін-Камінський, композитор, диригент і піаніст П. П. Щуровський, член Кирило-Мефодієвського братства Д. П. Пильчиков, перший перекладач творів О. Пушкіна і А. Міцкевича українською мовою Л. І. Боровиковський (племінник художника-портретиста В. Л. Боровиковського), український поет і педагог М. А. Вербицький, перший видавець часопису «Рідний край» Г. І. Маркевич, дослідник народних художніх промислів І. А. Заріцький. Без перебільшення – в навчальному закладі зібрався увесь цвіт української культури! Знайомство з біографіями і творчою діяльністю цих викладачів, дозволяє відтворити в уяві повсякденну атмосферу, у якій працювали чеські брати-музиканти.

В інституті шляхетних дівчат усі вихованки навчалися музики, мета впровадження якої в освітньо-виховний процес полягала у підготовці до музичної педагогіки як складової їхньої майбутньої професійної діяльності.

За дослідженням доктора мистецтвознавства К. Шамаєвої, програми публічних іспитів 1851 року (початкового періоду перебування чеських музикантів в інституті), включали «Великий полонез» Ф. Шопена, «Концертну п'єсу» І. Гуммеля, транскрипцію Ф. Ліста «Дон Жуан», фортепіанні твори З. Тальберга, вокальні твори В. Белліні, Дж. Доніцетті, Дж. Мейєрбера. Один з концертів починався Великим квартетом В. Єдлічки на теми з опери «Пророк» Дж. Мейєрбера, завершилися прилюдні виступи виконанням 18-а вихованками «Прощального хору» Алоїза Єдлічки. Ці програми свідчать, що зі стін Полтавського інституту виходили професійно підготовлені виконавиці і лише умови та умовності суспільного життя того часу не дозволяли багатьом із них зробити належну артистичну кар'єру. Олімпіада Петрівна Путузова, яка після Полтавського інституту закінчила Петербурзьку консерваторію, з 1880 року працювала в Київському інституті шляхетних дівчат. Серед вихованок Полтавського інституту – Марія Верещагіна (дружина українського поета Л. І. Боровиковського). У рідний інститут як викладач музики після закінчення занять у Харкові з 1887 року повернулася Олександра Михайлівна Шейдеман (дружина Панаса Мирного).

О.М. Шейдеман викладала гру на фортепіано в Полтавському інституті шляхетних дівчат до 1891 року, чудово володіла інструментом, була добре обізнаною в літературі, знала кілька іноземних мов, керувала драматичним гуртком у гімназії, мала витончений естетичний смак. 16 квітня 1889 року П. Я. Рудченко (Панас Мирний) та О. М. Шейдеман побралися. З Олександрою Михайлівною Рудченко прожив все життя «...тихою труженническою життям чуждою всякої роскоші».

Алоїз Єдлічка був добрим і мудрим наставником не лише для вихованок полтавських навчальних закладів, а й для власних дітей, які з успіхом продовжили музично-просвітницьку справу батька. Донька чеського музиканта – Катерина Єдлічка (Зайцева) – очолювала Полтавський камерний гурток, один із найкращих серед аналогічних аматорських зібрань губернського міста. Теплими були слова оглядача «Музикального труженника» з нагоди її творчого ювілею: «1 жовтня 1907 р. відбулося 30-річчя артистичної та педагогічної діяльності К. А. Зайцевої. Ювілярша всю свою нелегку діяльність віддала Полтаві. Учениця Єдлічки, п. Зайцева відзначалась завжди не лише невтомністю у ролі піаністки та викладача. Чимало вона попрацювала на користь та добротність, виявляючи при цьому гуманне поривання служити громадській справі».

Згадка про сина – Ернеста Єдлічку, чудового піаніста і викладача Московської консерваторії – ще за його життя з'явилася в широковідомому музичному словнику Гуго Рімана. З успіхом гастролював у Берліні (1888 р). У Німеччині працював в консерваторії К.Кліндворта – К.Шарвенка (до 1898 р), а згодом у консерваторії К. Шторна. Серед берлінських учнів Е. Єдлічки – майбутній другий директор (1920 – 1923) Харківської консерваторії, засновник Харківської піаністичної школи ХХ століття П.К.Луценко (1873 – 1934). Ім'я Олени Зайцевої, онуки А. Єдлічки, яка блискуче закінчила Московську консерваторію по класу фортепіано у О. Гольденвейзера (1912 – 1916), було занесено на «Золоту дошку» провідного навчального закладу Росії.

... Перші враження Алоїза Єдлічки від перебування на Полтавщині були незабутніми. Мешканці стародавнього міста славились високим мистецьким смаком і прекрасними голосами. Найбільше вразили душу чеського музиканта живописна, «осяяна ясною по-смішкою» українська природа, співуча мова, матеріальні й духовні пам'ятки минулого, загальна піднесена культурно-освітня атмосфера українських Афін, як тоді називали Полтаву. А народнопісенні скарби, які з давніх-давен, становили «народну святиню, краще добро українського життя» назавжди полонили серце. Адже про хвилюючу красу української музики та мистецьку довершеність українських пісень говорив увесь світ. «Народна пісня в своїх словах і музиці, сповнена почуття, думки і притому надзвичайної простоти, – писав художник-етнограф Л. М. Жемчужников, друг Шевченка і продовжувач Шевченкової традиції "Живописна Україна". – Немає в ній зайвого слова, нема зайвої ноти. Це самородки, з яких завжди може черпати самий високий талант».

Українські народні пісні музикант збирав і записував з великим інтересом. Частину зібраного Алоїз Венцеславович видав у «Зібранні малоросійських народних пісень» (для голосу з фортепіано у двох частинах по п'ятдесят пісень у кожній) (С-Пб., 1860, 1861). Видання було розраховане на сольне виконання в інструментальному супроводі вдома або на аматорських концертах. У передмові до «Зібрання...» видавець М. Бернард назвав А. Єдлічку прекрасним музикантом, який «...весь час вивчав місцеві пісні і так глибоко проник у дух їхніх мелодій, що збірка ця... може вважатися мовби записаною з уст народу».

Подія набула великого розголосу за межами полтавського краю. Професор Петербурзького університету І. Березін вважав за необхідне зафіксувати факт випуску збірок чеського музиканта у своєму багатотомному словнику: «Едличек, – так було відтворено прізвище композитора, – издал собрание малороссийских народных песен» (С.-Пб, 1861). Про вихід «Зібрання...» схвильовано писав у жовтні 1862 р. часопис «Основа»: «Отримавши вістку про видання малоросійських пісень, зібраних п. Єдлічкою, ми щиросердно цьому зраділи. Тепер ці пісні вже не пропадуть для майбутніх поколінь, як пропали безслідно і безповоротно багато інших, переважно войовничого змісту».

В оточенні шанувальників української народнопісенної творчості та любителів домашнього музикування цей матеріал, поза сумнівом, користувався значною популярністю.

У повному обсязі сто українських пісень (для голосу з фортепіано) було видано 1885 року П. Юргенсоном. А окремі пісні – «Хусточка» (для голосу, фортепіано і віолончелі), «Ворскла – річка невеличка», «Сонце низенько», «Та орав мужик край дороги», «За Німан іду», «Добрий вечір, дівчино», «Діду мій, світе мій» (для голосу з фортепіано) та ін. виходили в тому самому видавництві упродовж 1890, 1901 років. Пісня «Хусточка» користувалася такою популярністю, що під впливом чудової музики польський композитор В. Зентарський (учень С. Монюшка) створив фортепіанний опус «Ремінісценція української пісні А. Єдлічки «Хусточка» (ор. 88, вид. П. Юргенсон).

«Тепер настав час, коли кожний, хто має у себе не лише тільки тисячі пісень у кабінеті, а хоч одну єдину, повинен передати її нам, а не тримати у себе для повної обміркованої праці. Мені здається, якщо пустити їх в обіг, він (митець. – О. К.) сам розширить коло своїх поглядів і виконає поставлене перед собою завдання ще краще», – писав збирач українського фольклору Л. Жемчужников. У різному обсязі під різними назвами – «Собрание малороссийских песен», «Сто малороссийских народных песен», «Сто украинских народных песен», «Вибір улюблених малоросійських народних пісень» – чеський музикант видавав і перевидавав цей збірник впродовж 30-ти років, що безперечно було визначним і своєрідним явищем у культурному житті того часу, можливо, в чомусь і унікальним.

Твори А. Єдлічки користувалися широкою популярністю не лише серед полтавської інтелігенції. Знайомство російського суспільства з малоросійськими піснями сягало глибин XVIII століття, та, мабуть, «Зібрання...» таки виконувало і благородну просвітницьку місію, бо руйнувало поширені на той час серед російської публіки хибні стереотипи.

«Публіка наша, – писав Ц. Кюї у 1870 році, – має досить темне і по тому помилкове поняття щодо українських, або, як їх у нас називають, малоросійських пісень. Усі ці пісні, на

її думку, зливаються у дві: «Їхав козак» та «Віють вітри», причому її уяві обов'язково вимальовується образ довговусого хохла, який слізно плаче від перенасиченості почуттів... Хоча в українських піснях сумний віддтінок має перевагу, та все ж таки далеко не всі вони зауниверні, а вульгарно-сентиментальних зовсім нема...».

До «найчудовніших» збірок (поряд з аналогічними збірками М. Максимовича, П. Куліша, Гр. Галагана), залічував «Зібрання» А. Єдлічки визначний російський музикант О. Серов. Цими матеріалами користувалися засновник української класичної музики М. Лисенко, патріарх фольклористики Ф. Колесса, російський композитор М. Мусоргський (під час написання опери «Сорочинський ярмарок»). Народні пісні давнього походження у записах А. Єдлічки вміщує в «Українсько-руському співанику» О. Нижанківський (Львів, 1907).

До фольклорних обробок Алоїза Єдлічки звертався і Василь Барвінський (хоровий твір «Українське весілля» у двох частинах). Музичний матеріал до цього опусу Барвінський взяв із однойменної збірки «Українське весілля»: «Це остання книжечка з виданих ще за царської Росії збірників українських народних пісень (видаваних, мабуть, в Одесі) – Єдлічки, Фесенка, Конощенко та ін. Єдлічка був, мабуть, і видавцем... Я використав у своєму творі декілька пісень...». Українські народні пісні в обробці А. Єдлічки («Та вже третій вечір», «Ой, у садочку», «Гречаники») звучали у програмах «Етнографічних концертів», які влаштовувала у Москві Музикально-етнографічна комісія (Москва, 1907, 29 листопада).

Народні пісні в обробці А. Єдлічки входили до репертуару славетного українського драматичного тенора Модеста Менцинського. Деякі з них співак включив і до грамплатівки, запис якої було здійснено узимку 1910 року в Берліні та Стокгольмі першою англійсько-європейською фірмою звукозапису «Грамфон». На думку музичного критика Т. Терен-Юськіва, серед українських пісень, представлених Менцинським на платівці, пісня в обробці А. Єдлічки «Ой я нещасний» становить «...може найблискучішу зі всіх, як голосово, так і чуттєво...». «Повнозвучно і зі щирим особистим відчуттям» наспівав пісні в обробці Єдлічки на платівку, яка вийшла у 1983 році в Америці, бас рідкісної краси В. Тисовський (супровід фортепіано – І. Соневицький), який був солістом і окрасою провідних хорових колективів у Європі та Америці.

Багато з пісень в обробці А. Єдлічки є улюбленими і в наш час – «Віють вітри», «Сонце низенько», «В кінці греблі шумлять верби», «Дід рудий», «І шумить і гуде», «У сусіда хата біла». Вони входять до репертуару співаків, використовуються в сучасній педагогічній практиці.

Позитивну роль у розвитку української музичної культури відіграли фортепіанні твори А. Єдлічки. Хоча інструментальна спадщина митця невелика, проте його «...оригінальні фортепіанні композиції відзначаються хорошим смаком, вигадливістю викладу, віртуозністю», добротною фактурою і вимагають від піаніста зрілої виконавської майстерності. Це лірична п'єса «Листок з альбому. Ноктюрн» (ор. 3), етюд-фантазія «Щасливці» (ор. 4), характерна особливість якого, на думку доктора мистецтвознавства В. Л. Клима, полягає «у вкрапленні деяких лістівських прийомів у загальну манеру салонно-віртуозного письма», що може свідчити про певні «тенденції початкової фази» становлення цього специфічно-складного жанру в українській фортепіанній музиці другої половини ХІХ століття. Блиск, святкова піднесеність, чеканність ритмічного малюнку характерні для «Другої мазурки» (ор. 7). До найцікавіших опусів Єдлічки належать «Спогад про Шопена» (композитор стояв у витоків української фортепіанної Шопеніани) та Імпровізація на російську тему О. Варламова «Грусть» («Смолкни, пташка»).

Фортепіанний доробок Єдлічки віддзеркалює захоплення чеського композитора творчістю не лише російських, польських, а й українських митців. Він був одним із перших авторів музики до вистави «Наталка Полтавка» І. Котляревського. Музичний матеріал цієї п'єси композитор поклав в основу фортепіанного твору «Велика фантазія на теми малоросійської оперети «Наталка-Полтавка» (Спогади про Полтаву)». Не випадково композитор звернувся до творчості саме цього письменника. Як відомо з історичних джерел, твори Котляревського уже тоді користувалися нечуваною популярністю не лише в Україні, а

й за її межами: «Енеїду», наприклад, взяв із собою Наполеон, а у 1816 році Великий князь Микола Олександрович, пізніше російський імператор Микола I, вивіз із Полтави два примірники цього видання. Відомо також, що під час походу в Туреччину, коли у 1806 році запорожці перевозили І. Котляревського через Дунай, то довідавшись, що везуть автора «Енеїди», стали цілувати йому руки й просити, щоб він їхав до них, а вони його зроблять старшим (факт занотований С. Камінським). Припускаємо, що роботі Єдлічки над твором Котляревського сприяло тісне спілкування із колегою П.С.Стеблїним-Камінським, батько якого був близьким приятелем І. Котляревського і залишив цікаві спогади про життя свого друга.

В українській фортепіанній музиці XIX ст. Єдлічка був також у числі перших, хто звернувся до шевченківської тематики. Свого часу популярним було фортепіанне попури А. Єдлічки «Квітоньки України» на теми улюблених малоросійських пісень, у якому композитор з любов'ю відтворив образ Великого Кобзаря. Попури неодноразово видавалося у XIX ст.

в перекладенні для сольного і ансамблевого виконання. У творі простежується гармонійне злиття рис романтичної музики із народними традиціями. Це було характерним для багатьох композиторів-романтиків – М. Лисенка, Б. Сметани, Ф. Шопена, Ф. Ліста, М. Глінки, І. Ласковського, Ант. Рубінштейна, які зверталися до транскрипцій, варіацій та аранжувань народних пісень.

П'ять епізодів усередині фортепіанного циклу після пісні «І шумить і гуде» можна розглядати як окремих твір, бо всі вони присвячені Тарасу Шевченку й утворюють своєрідний цикл у циклі. Об'єднана однією темою, «Шевченкіана» відкривається «Полонезом на смерть Шевченка» одеського композитора Василя Пащенка, який першим відгукнувся на трагічну подію. Віддаючи шану великому синові українського народу, А. Єдлічка не випадково звернувся саме до твору Пащенка. Танець-хода урочистого характеру як форма виявлення глибоких патетичних почуттів був дуже поширений у ті часи. Це перший зразок такого жанру в українській фортепіанній музиці і перший твір на шевченківську тематику. «Полонез» набув значної популярності в міському музичному побуті і нерідко звучав з концертної сцени (у XIX ст. видавався двічі – 1861, 1870). Вхід він і до складу учбового репертуару II—III ступенів складності для вихованців навчальних закладів Л. Буховцева. У творі відчувається міцний зв'язок із українською та російською пісенно-романсовою сферою.

Другий епізод у «Шевченкіані» – історична пісня «Гей, Морозе, Морозенку», яку поет особливо любив. Третій епізод у «Шевченкіані» – п'єса Єдлічки «Кобзар», де композитор доволі вдало імітує гру на кобзі. Мелодія п'єси інтонаційно близька до народних пісень і прикрашена форшлагами, а супровід побудовано на витриманих акордах. Завершує шевченківський цикл один із перших прижиттєвим творів на слова Шевченка – пісня «Думи мої, думи мої!» видана 1860 року в хоровому аранжуванні відомого українського фольклориста і композитора О. Рубця. Сучасники, між іншим, припускали, що цю мелодію до своїх віршів створив сам поет. На думку П.Ротача: «Творча діяльність Єдлічки в царині української музичної культури XIX ст. готувала ґрунт для розвитку справжнього професіоналізму, сприяла утвердженню народнопісенної творчості як основи української національної школи в музиці».

Самовіддана, довготривала, винятково різнобічна, надзвичайно плідна і цілеспрямована культурно-освітня діяльність Єдлічки, гідна найяскравіших епітетів. Музичне життя Чехії середини XIX ст. розвивалося під девізом: «Від співів – до серця, від серця – до Батьківщини». Вихований на любові до чеського фольклору, А. Єдлічка серцем сприйняв українську народну пісню і став вірним сином своєї другої Вітчизни. Усе, що мав – талант, знання і час – він віддав Україні. Активна життєва позиція А. Єдлічки, його високий фаховий рівень, щире бажання служити своїй новій Батьківщині сприяли тому, що він посів провідне місце в музично-культурному житті не лише Полтави. У його діяльності була втілена одна з найхарактерніших особливостей чеської музичної культури: «...намагання не на словах тільки, а на ділі залучити до музичної культури найширші верстви населення».

Полум'яне служіння Алоїза Венцеславовича Єдлічки українській культурі та освіті вписало прекрасну, але, на жаль, ще недостатньо вивчену сторінку в літопис міжслов'янських контактів.

Ось чому, на нашу думку, життя і культурно-освітня діяльність А. Єдлічки заслуговує на більш ретельне дослідження, а музична спадщина широкої популяризації.

Література

1. **Андрієвський В.** Іван Котляревський і полтавці // Літературно-науковий додаток «Нового часу». – Л., 1938. – 28 листопада. – Ч.47 (59). – С.П.
2. **Барвінський В.** З музично-письменницької спадщини: Дослідження, публіцистика, листи. – Дрогобич, 2004. – С.147.
3. **Бачный.** Об украинкой народной музыке (Два слова о музыкальной обработке и о г. Безуглом) // Основа. – С.-Пб., 1862. – Октябрь. – С.13.
4. Большая Энциклопедия под редакцией С.Н.Южакова при участии проф. Л.А. Саккети. – С.-Пб., 1904 – 1909. – Т. 9. – С. 154.
5. **Гординська –Каранович Д.** Появилася нова платівка // Свобода. – 1983. – 19 червня. – С.3
6. **Дремлюга М.** Українська фортепіанна музика (дожовтневий період). – К., 1958. – С.25.
7. **Зайцев П.** Життя Тараса Шевченка. – К., 2004. – С.177
8. **Жемчужников Л.** Несколько замечаний по поводу народных песен // Основа. – С.-Пб., 1862. – Февраль. – С.99-100.
9. **Жемчужников Л.** Сказки и сказочники. Записки о Южной Руси. – Т.П. – Издал П.Кулиш – С.-Пб., 1857. – С.7.
10. **Козачук О.С.** Забута музика ... Забуті імена ... «Нариси про композиторів XIX – першої половини XX століття (з архівних розвідок). – К.: Музична Україна, 2008. – С 36-56.
11. **Клин В.Л.** Українська радянська фортепіанна музика. – К: Наукова думка, 1980 – С.114
12. **Кюи Ц.А.** Избранные статьи / Сост., автор вст. Ст. и примеч. И. Л. Гусин. – Ленинград., 1952. – С. 168.
13. Музыкальный труженик. – М., 1907. – 15 октября. – (Вести отовсюду). – Ч.24. – С.13.
14. Настольная справочная книжка для фортепианных преподавателей и всех занимающихся фортепианною игрою / Сост. А.Буховцев, преподаватель музыки в Московском Николаевском Институте. – М.: Юргенсон, 1882. – С.26.
15. Основа. – С.-Пб., 1861. – Январь. – Вісті. Из Полтавы. – С. 327.
16. Отчет о состоянии Полтавского Женского Училища 1-го разряда за 1861 учебный год // Основа. – С.-Пб. 1862. – Лютый (февраль). – Вісті. – С. 64, 67.
17. Труды Музыкально-Этнографической Комиссии, состоящей при этнографическом отделе Императорского Общества Любителей Естествознания, Антропологии и Этнографии. – Т II. – М., 1911. – С.33.
18. **Ротач П.** Рояль Алоїза Єдлічки // Наука і культура: Україна. Щорічник. – Вип. 20. – К., 1986. – С.428.
19. **Ротач П.** «Сто українських народних пісень» Алоїза Єдлічки // Хроніка-2000. Україна-Чехія. – Ч.1. – Вип. 25-26 – С.195.
20. Русский Энциклопедический Словарь, издаваемый профессором Санкт-Петербургского университета И.Н.Березиным. – Отдел II. – Т.1. – С.-Пб., 1874. – С. 628.
21. **Серов А.Н.** Музыка южно-русских песен // Основа. – С.-Пб., 1861. – Апрель. – С. 92.
22. **Сов`як Р.** Остап Нижанківський та його музично- педагогічна спадщина (на допомогу вчителю музики) / Ред. та вст. ст. М.Шалайти. - Дрогобич, 2005. – С.118.
23. **Терен-Юськів Т.** Тенор М.Менцинський і досі – сенсація. (З нагоди появи його платівок) // Свобода. – 1983. – 13 липня. – С.2

24. **Шамаева К.И.** Музыкальное образование на Украине в первой половине XIX века. На материале Волынской, Киевской, Подольской, Полтавской, Черниговской губерний. – К., 1992. – С.129, 130, 131.
25. Чеські музиканти в Україні: Бібліографічний словник. – Харків, 2005. – С. 17.